

NORGES HØYESTERETT

Den 31. mai 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-1072-A, (sak nr. 2017/111), straffesak, anke over dom,

A (advokat Halvard Helle)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lars Fause)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder anke over straffutmålingen for grovt underslag og reiser spørsmål om det er gitt tilstrekkelig kompensasjon i den utmålte straffen for lang behandlingstid og brudd på Grunnloven § 95 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1.
- (2) Ved Hammerfest tingretts dom 13. juni 2016 ble A dømt for grov utroskap til fengsel i 13 måneder, hvorav syv måneder ble gjort betinget med en prøvetid på tre år. Hun ble også dømt til å tåle inndragning av 723 449 kroner.
- (3) Grunnlaget for domfellelsen var at A i egenskap av styreleder i selskapet X ANS fra april 2010 til desember 2010 disponerte over rundt 1 500 000 kroner av selskapets midler til private formål og/eller formål som var selskapet uvedkommende. Blant annet tok hun ut kontanter, betalte regninger for seg selv og barna og overførte penger fra selskapets konto til sine to voksne barn. Selskapet var eid av As tidligere svoger og hennes to barn.
- (4) A anket dommen til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, straffutmålingen og inndragningen. Ved Hålogaland lagmannsretts beslutning 15. august 2016 ble bare anken over straffutmålingen og over inndragningens størrelse tillatt fremmet.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa dom 16. november 2016 med slik domsslutning:

"1. A, født 00.00.1961, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 255, jf. 256 til fengsel i 10 – ti – måneder.

2. **A dømmes til å tåle inndragning av 998 248 – nihundreogtittifusentohundreogfortiåtte – kroner, jf. straffeloven (1902) § 34."**

- (6) Skyldspørsmålet var endelig avgjort av tingretten, men lagmannsretten tok, som en del av straffespørsmålet, stilling til det straffbare forholdets omfang. Lagmannsretten la til grunn at forholdet gjaldt minst 1 752 274 kroner. Retten fant dessuten at handlingen skulle subsummeres som grovt underlag, og ikke grovt utroskap. Lagmannsretten reduserte fengselsstraffen sammenlignet med tingrettens dom, men ingen del av straffen ble gjort betinget.
- (7) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Forsvareren har anført at lagmannsrettens utgangspunkt for straffen er satt noe for høyt. Det er ellers anført at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har vektlagt lang saksbehandlingstid og lang liggetid hos politiet.
- (8) Aktor har sagt seg enig i at lagmannsrettens straffutmåling har kommet noe høyt, og mener dessuten at det bør gis deldom.
- (9) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (10) Jeg ser først på hvilken straff som er riktig utgangspunkt i denne saken.
- (11) Det skal utmåles straff for grovt underslag av drøyt 1 750 000 kroner. Lagmannsretten har tatt utgangspunkt i at underslag av den art og omfang som saken gjelder, normalt vil medføre fengsel i omkring ett år og seks måneder. Det er få avgjørelser av nyere dato som gir veiledning. Derimot er Rt-1990-955 og Rt-1994-1082 retningsgivende. Avgjørelsene omtales i Rt-2012-313 avsnitt 33:
- "Jeg har funnet noe veiledning i Rt-1994-1082, hvor straffen for grove underslag og bedragerier med omkring 2,7 millioner kroner overfor den banken domfelte var ansatt i, ble satt til fengsel i to år og seks måneder. Jeg viser videre til Rt-1990-955, hvor straffen for grovt bedrageri overfor arbeidsgiver på omkring 1,2 millioner kroner ble satt til fengsel i ett år og seks måneder. Bedrageriene hadde i begge disse sakene pågått over tid, som ledd i en veloverveid plan. Ved straffutmålingen ble det lagt vekt på at domfelte hadde misbrukt en særlig tillit. ... "**
- (12) Jeg viser også til Rt-2012-243, der straffen for medvirkning til grov utroskap mellom 1,5 og 1,9 millioner kroner ble angitt til fengsel i ett år og tre måneder. På bakgrunn av denne praksisen, er jeg enig med lagmannsretten i at en straff av fengsel i ett år og seks måneder er et forsvarlig utgangspunkt for As tilfelle.
- (13) Jeg går så over til å se på behandlingstiden i saken og det fradraget som må gjøres i straffen som følge av tidsforløpet.
- (14) Det straffbare forholdet opphørte i desember 2010. Selskapets regnskapsfører varslet skatteetaten, som igjen varslet politiet i mars 2012. Dette ledet til at A ble siktet 26. mars 2012. Siktelsen er utgangspunktet for beregningen av tidsforbruket. Tiltale ble tatt ut i mars 2016, nesten fire år etter siktelsen. Lagmannsretten har konkludert med at saken i denne perioden har hatt en liggetid – det vil si en periode hvor det ikke har vært foretatt etterforskningskritt eller vært annen aktivitet i saken – på minst to og et halvt år.

- (15) Liggetiden hos politiet på to og et halvt år utgjør en klar krenkelse av Grunnloven § 95 og EMK artikkel 6 nr. 1. Som eksempel viser jeg til Rt-2005-1210, hvor det at påtalemyndigheten hadde forlagt saken i ett år, utgjorde en krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1.
- (16) Forsvareren har anført at også den totale saksbehandlingstiden utover liggetiden hos politiet innebærer et grunnlovs- og menneskerettsbrudd. Fra A ble siktet 26. mars 2012 til saken i dag avgjøres i Høyesterett, har det gått om lag fem år og to måneder. Av dette utgjør liggetiden hos politiet som nevnt to år og seks måneder. Den resterende tiden på to år og åtte måneder har dels gått med til politiets og påtalemyndighetens arbeid og dels til domstolenes behandling av saken. Politiets og påtalemyndighetens arbeid har tatt ett år og seks måneder. Domstolsbehandlingen, fra tiltalen ble tatt ut til det nå avsies dom i Høyesterett, har tatt omkring ett år og to måneder. Som helhet er det ikke noe å utsette på en slik tidsbruk i en sak som den foreliggende. Det er liggetiden som har gjort at den totale tidsbruken i saken har blitt for lang. Når man ser bort fra liggetiden, kan jeg ikke se at det den totale tidsbruken utgjør en selvstendig krenkelse av Grunnloven eller EMK.
- (17) I HR-2016-225-S tok Høyesterett i storkammer stilling til på hvilken måte lang liggetid skal kompenseres. I de tilfellene hvor det foreligger konvensjonsbrudd, kreves det at "den for lange saksbehandlingstiden uttrykkelig og målbart har ledet til en reduksjon av straffen", jf. avsnitt 29 og Den europeiske menneskerettsdomstolens (EMD) dom 29. mars 2006 Scordino mot Italia avsnittene 180 og 186. Dette er i tråd med norsk straffutmålingspraksis. Om fradraget har vært gitt i form av deldom eller som reduksjon i totalstraffen, har variert. I storkammerdommen avsnitt 43 oppstilles fradrag i straffen som hovedregelen:
- "Utgangspunktet bør etter mitt syn være et fradrag i totalstraffen. Dette vil være den mest tydelige kompensasjonen. Fradraget er endelig og består uavhengig av domfeltes senere adferd. Jeg er videre enig med forsvareren i at kompensasjon i form av en helt eller delvis betinget dom kan ha liten realitet for domfelte som av forskjellige grunner ikke klarer å avholde seg fra ny kriminalitet i prøvetiden. Det kan dreie seg om personer som er så belastet og innvevd i rusmisbruk eller kriminelle miljøer at nye brudd er særlig vanskelig å unngå."**
- (18) Av avsnitt 46 fremgår det imidlertid at dette bare er et utgangspunkt:
- "Fradrag i den utmålte straffen er imidlertid bare et utgangspunkt. I flere sakstyper vil det likevel være mest aktuelt å velge en annen løsning. Dette gjelder for det første dersom tidsforløpet tilsier en mildere straffart - for eksempel samfunnsstraff. Ved helt korte fengselsstraffer kan videre en reduksjon være umulig eller lite hensiktsmessig. Det naturlige er da å gjøre hele straffen betinget. "**
- (19) Videre fremheves det under henvisning til Rt-2007-1326 at menneskerettskrenkelsen kan være så alvorlig at det ikke er aktuelt å anvende ubetinget fengsel.
- (20) Forsvarer har anført at hele eller deler av dommen bør gjøres betinget. Det anføres at liggetiden innebærer en så alvorlig menneskerettskrenkelse at det er lite rimelig at A må sone fengselsstraff. Jeg er enig i at den lange liggetiden utgjør en menneskerettskrenkelse som må kompenseres. På den andre siden har A gjort seg skyldig i et alvorlig lovbrudd. Avveiningen – hvor det at den totale saksbehandlingstiden har blitt svært lang også må tas i betraktning – tilsier ikke at hele straffen bør gjøres betinget.

- (21) For øvrig er ingen av typetilfellene som nevnes i storkammerdommen avsnitt 47 aktuelle i den foreliggende saken. Jeg mener da, som lagmannsretten, at det er riktig å gi kompensasjon for den lange liggetiden i form av fradrag i totalstraffen, og at det ikke er grunnlag for deldom.
- (22) Størrelsen på fradraget i totalstraffen vil avhenge av lengden på liggetiden sammenholdt med det straffbare forholdets alvor. I HR-2016-225-S var liggetiden på syv til åtte måneder. Høyesterett mente at straffen skulle reduseres med seks måneder, fra fire år og to måneder til tre år og åtte måneder. I Rt-2014-666 ble fengselsstraffen redusert med ett år, til fengsel i fire år, for en liggetid på to og et halvt år. I Rt 2005-1571 var det en liggetid på 15 måneder, og straffen ble redusert fra fengsel i 12 måneder til fengsel i syv måneder.
- (23) Lagmannsretten har i vår sak kompensert liggetiden på to og et halvt år med et fradrag på åtte måneder. Straffen reduseres da fra fengsel i ett år og seks måneder til fengsel i ti måneder. Kompensasjonen synes å være i tråd med høyesterettspraksis og framstår som forsvarlig. Reduksjonen tar også tilstrekkelig hensyn til alvoret i det straffbare forholdet A er dømt for.
- (24) På denne bakgrunn er jeg kommet til at anken må forkastes.
- (25) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (26) Dommer **Berglund:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (27) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (28) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (29) Justitiarius **Øie:** Likeså.
- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: